

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального
закладу Укоопспілки
«Полтавський університет
економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра української, іноземних мов та перекладу

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ»**

з підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітня програма	«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Укладач програми: Бобух Н. М. – д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти програми: Валюх З. О., д. філол. н., професор, завідувач кафедри української філології та славістики (Київський національний лінгвістичний університет);

Кондратенко Н. В., д. філол. н., професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики (Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).

Програму навчальної дисципліни схвалено й обговорено на засіданні кафедри української, іноземних мов та перекладу.

Протокол засідання кафедри від 15 травня 2019 р., № 9.

Завідувач кафедри української,
іноземних мов та перекладу
д. філол. н., професор
_____ Н. М. Бобух

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми
«Германські мови та літератури
(переклад включно), перша –
англійська»
д. філол., професор
_____ О. І. Кобзар

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної
ради, д. е. н., професор
_____ Н. С. Педченко

КОРОТКА АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Культура наукової мови» спрямований на підготовку кваліфікованих, грамотних фахівців, які б досконало володіли українською науковою мовою й процедурами сучасних наукових досліджень, уміли презентувати результати наукової діяльності й послуговуватися лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для вдосконалення мовної культури науковця.

Курс «Культура наукової мови» направлений на підготовку кваліфікованих, грамотних фахівців, які б досконало володіли українською науковою мовою й процедурами сучасних наукових досліджень, уміли презентувати результати наукової діяльності й послуговуватися лексикографічними джерелами та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для вдосконалення мовної культури науковця.

The course «Culture of Scientific Language» is designed to train qualified, educated professionals who would be fluent in the Ukrainian scientific language, procedures of modern research, would be able to present research results and use lexicographic sources, and other supporting literature needed to improve the language culture of scientists.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Культура наукової мови» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська», затвердженої наказом по університету від 22 травня 2019 р., № 6.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Культура наукової мови» є мовно-жанрові особливості наукового стилю, етичні норми наукового спілкування.

Мета навчальної дисципліни «Культура наукової мови» – формування системи знань про науковий стиль української мови й мовні засоби наукового тексту; вироблення навичок писемного наукового мовлення; удосконалення вміння створювати наукові тексти; підвищення рівня культури усного наукового мовлення.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК-12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК-1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

СК-3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК-4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та / або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК-6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН-9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН-10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН-15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН-17. Планувати, організувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

Навчальна дисципліна є обов'язковою відповідно до навчального плану. Форма підсумкового контролю знань – ПМК (залік).

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Теоретичні засади курсу. Науковий текст

Тема 1.1

Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника

Предмет культури наукової мови. Наукова мовна культура як основа професійної діяльності дослідника. Нормативний, комунікативний та етичний аспекти культури наукової мови. Теоретичні й практичні завдання культури наукової мови. Норми сучасної української літературної мови.

Тема 1.2

Сутність та особливості наукового стилю української мови

Загальна характеристика наукового стилю. Становлення й розвиток наукового стилю української мови. Основні функції наукового стилю. Типи мовних висловлювань (опис, розповідь, міркування, доказ). Підстилі наукового стилю. Специфічні ознаки наукового стилю.

Тема 1.3

Особливості усного й писемного наукового мовлення

Ознаки усного й писемного наукового мовлення. Наголос. Типи наголосів. Наголошування слів. Лексика і фразеологія наукового мовлення.

Тема 1.4

Морфологія й синтаксис наукового мовлення

Морфологія наукового мовлення. Синтаксис наукового мовлення. Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця.

Тема 1.5

Властивості та структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів

Поняття наукового тексту. Принципи укладання наукових текстів. Ознаки наукового тексту. Види наукових текстів. Специфіка роботи з науковим текстом.

Тема 1.6

Культура читання й різновиди компресії наукового тексту

Різновиди читання наукових текстів. Шляхи опрацювання наукової інформації. Різновиди компресії наукового тексту: тези, конспект, реферат, анотація. Композиція тексту реферату. Елементи мовного оформлення реферату. Автореферат як науковий жанр.

МОДУЛЬ 2

Культура наукової комунікації

Тема 2.1

Композиція писемного наукового тексту

Структурні елементи наукового тексту. Складання плану наукового тексту. План магістерської роботи. Мовне оформлення композиції наукової роботи. Загальноприйняті скорочення. Теоретичні та емпіричні методи дослідження. Довідка про впровадження результатів дослідження. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлення покликань. Плагіат. Захист інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

Тема 2.2

Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи

Загальна схема наукового дослідження. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи. Наукове керівництво кваліфікаційною роботою.

Тема 2.3

Порядок захисту кваліфікаційної роботи

Попередній захист кваліфікаційної роботи. Захист роботи перед Екзаменаційною комісією. Типові мовні помилки під час захисту

наукового дослідження.

Тема 2.4

Стаття як самостійний науковий твір

Наукова стаття й науковий виступ як різновиди апробації. Класифікація наукових статей за змістом. Оглядові, проблемні та методологічні статті. Етапи підготовки наукової статті.

Тема 2.5

Рецензія й відгук як критичне осмислення наукової праці

Характерні ознаки наукової рецензії. Етапи рецензування. Мовні засоби. Науковий відгук як різновид рецензії. Вимоги до оформлення відгуків. Мовні засоби для вираження позитивного й негативного оцінювання.

Тема 2.6

Культура усного наукового мовлення

Композиційно-логічна побудова наукової доповіді, виступу. Мовна особистість доповідача. Наукові заходи як засіб вияву культури наукової мови. Проведення наукових конференцій. Підготовка до участі в науковій дискусії. Електронна презентація наукового виступу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Ботвина Н. В. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі) : навч. посіб. Київ : «АртЕк», 2001. 280 с.
2. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова : [практикум]. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 135 с.
3. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. 528 с.
4. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
5. Михайлова О. Г., Сидоренко А. А., Сухопар В. Ф. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості : навч. посіб. Харків, 2000. 97 с.

6. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. з алгоритмічними приписами. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 392 с.

7. Основи наукового мовлення : навч. посіб. / Уклад. Т. В. Симоненко. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. 2005. 80 с.

8. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.

9. Сурмін Ю. Науковий текст : специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.

10. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня : метод. поради. 3-тє вид., випр. і доп. / Автор-упоряд. Л. А. Пономаренко. Київ : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», вид-во «Голока», 2005. 80 с.

Додаткові

1. Бобух Н. М. Культура наукової мови : навч.-метод. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2013. 130 с.

2. Головні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій. *Бюлетень ВАК України*. 2007. № 6. С. 9–17.

3. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність* : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 11–14.

4. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

5. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

6. Кислий В. М. Організація наукових досліджень . Суми : Університетська книга, 2015. 224 с.

7. Мазур О. В., Подвойська О. В., Радецька С. В. Основи наукових досліджень. Вінниця : Нова книга, 2013. 120 с.

8. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 136 с.

9. Право інтелектуальної власності: акад. курс : підруч. / за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.

10. Чепіга І. П. Мовленнєві особливості наукового тексту : текст-міркування, текст-доказ. *Лінгвістичні студії*. Донецьк, 2002. Вип. 10. С. 157–161.

11. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення : навч. посіб. Київ : Алерта, 2011. 248 с.

12. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підруч. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Алерта, 2011. 696 с.

13. Шейко В. М., Кушніренко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. 5-ге вид., стер. Київ : Знання, 2006. 307 с.

14. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.

Довідкові

1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів : Тлумачення, словотворення та слововживання: Близько 35 000 слів і словосполучень. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.

2. Бук С. 3 000 найістотніших слів наукового стилю сучасної української мови. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 192 с.

3. Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови. Київ : Наук. думка, 2002. 460 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доповн.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

5. Карачун В. Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: Правопис. Граматика : Понад 30 000 слів. Київ : Криниця, 1999. 524 с.

6. Культура мови на щодень / за ред. С. Я. Єрмоленко; НАН України, Інститут української мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін. Київ : Довіра, 2000. 170 с.

7. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська та ін. Київ : Знання, 2004. 367 с.

8. Словник синонімів української мови: У 2 т. / Уклад. : А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ : Наук. думка, 1999–2000. Т. 1. 1047 с.; Т. 2. 955 с.

9. Словник української мови : В 11 т. Київ : Наук. думка, 1970–1980.

10. Українсько-російський словник наукової термінології / за заг. ред. Л. О. Симоненко. Київ – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 416 с.

11. Шевчук С. В. Разом, окремо, через дефіс. А–Я: Орфографічний словник : 32 000 слів: Найуживаніші слова і словосполучення. Найновіші запозичення. Спеціальна різногалузева термінологічна лексика. Київ : А.С.К., 2006. 416 с.

Електронні ресурси

1. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
2. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
3. <http://chak-chy-pravyлно-my-hovorymo.wikidot.com/>
4. <http://kultura-movy.wikidot.com/>
5. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
6. <http://nepravylno-pravyлно.wikidot.com/>
7. <http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
8. <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>